

24.4.1985

Työeläkelaitoksille

ELÄKKEEN MAKSAMINEN MUULLE KUIN ELÄKKEENSAAJALLE ITSELLEEN

Eläketurvakeskuksen yleiskirjeessä numero 7/76 on annettu ohjeet eläkkeen maksamisesta muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen. Tämän jälkeen on säädetty lukuisia lainmuutoksia, jotka vaikuttavat mainitun yleiskirjeen sisältöön. Sen vuoksi on katsottu aiheelliseksi laatia asiasta uusi yleiskirje.

Eläkkeensaajan kuulemista varten on laadittu yhteistyössä sosiaaliviranomaisten kanssa erityiset lomakkeet, joiden käyttöön otolla pyritään eläkkeensaajan oikeusturvan parantamiseen. Lomakkeet ovat kolmiosaisia. Niiden käyttöä selostetaan eläkkeensaajan kuulemista käsittelevässä kohdassa. Yleiskirjeen liitteenä on mallikappaleet eläkkeensaajalle annettavista lomakkeista.

Tämä yleiskirje korvaa kokonaan yleiskirjeen 7/76.

ELÄKETURVAKESKUS

aokLASC42960

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Johdanto	1
1. Eläkkeen maksaminen takautuvalta ajalta sairausvakuutusrahastolle	1
2. Eläkkeen maksaminen takautuvalta ajalta työnantajalle	2
3. Eläkkeen maksaminen takautuvalta ajalta sosiaalivakuutustoimikunnalle tai työttömyyskassalle	3
4. Eläkkeen maksaminen sosiaalilautakunnalle	4
4.1. Lainsäännökset	4
4.2. TEL 19 a §:n 2 momentin soveltaminen	7
4.2.1. Elatusvelvollisuus	7
4.2.2. Ehdottomat perusteet	8
4.2.3. Hankinnanvaraiset perusteet	9
4.3. Laitoshuolto tai perhehoito	9
4.4. Ennakonluonteisen toimeentulotuen korvaaminen	10
4.5. Eläkkeen lapsikorotuksen maksaminen sosiaalilautakunnalle	11
4.6. Sosiaalilautakunnan hakemus	11
4.7. Eläkkeensaajan kuuleminen	14
4.8. Päätöksen antaminen ja eläkkeen maksaminen	15
5. Työeläkkeisiin viivästymisajalta maksettava korotus	16
6. Eläkkeen maksaminen edunvalvojalle	16
7. Eläkkeen suorittaminen valtakirjalla	17
8. Eläkkeen ulosmittaaminen	18
8.1. Mitä eläkkeestä voidaan ulosmitata	18
8.2. Ulosmittaamatta jätettävä osa	18

8.3. Ulosottoviranomainen 19

9. Vakuutusmaksujen periminen eläkkeestä 20

LIITTEENÄ:

1. Eläkkeen maksaminen muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen:
Ensisijaisuusjärjestys
2. Veron ennakonpidätys
3. Yleiskirjeen sisältöön vaikuttaneet lainmuutokset
4. Maksupäätös
5. Ilmoitus eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle
6. Sosiaalilautakunnan hakemus

ELÄKKEEN MAKSAMINEN MUULLE KUIN ELÄKKEENSAAJALLE ITSELLEEN

Johdanto

Yleiskirjettä laadittaessa on pidetty lähtökohtana sitä, että eläkkeen maksaminen sen saajalle itselleen on turvattava mahdollisimman hyvin. Eläkkeen maksaminen muulle kuin sen saajalle itselleen on poikkeustapaus. Lisäksi tällaisissa tapauksissa ratkaisun täytyy olla hyvin perusteltavissa, sillä virheellisesti maksetun eläkkeen takaisinperintä voi olla vaikeata.

Yleiskirje jakautuu kahdeksaan pääkohtaan:

- 1) Eläkkeen maksaminen takautuvalta ajalta sairausvakuutusrahastolle
- 2) Eläkkeen maksaminen takautuvalta ajalta työnantajalle
- 3) Eläkkeen maksaminen takautuvalta ajalta sosiaalivakuutustoimikunnalle tai työttömyyskassalle
- 4) Eläkkeen maksaminen sosiaalilautakunnalle
- 5) Eläkkeen maksaminen edunvalvojalle
- 6) Eläkkeen maksaminen valtakirjalla
- 7) Eläkkeen ulosmittaaminen
- 8) Vakuutusmaksujen periminen eläkkeestä

1. Eläkkeen maksaminen takautuvalta ajalta sairausvakuutusrahastolle

Jos työntekijälle tai yrittäjälle myönnetään työkyvyttömyyseläkettä takautuvasti, sairausvakuutuslain (SVL) mukaista päivärahaa vastaava osa eläkkeestä saattaa joissain tapauksissa tulla suoritettavaksi sairausvakuutusrahastolle.

Jos eläkepäätöstä ei ole annettu viimeistään SVL 27 §:n mukaisen ensisijaisuusajan päättymiskuukauden 15 päivänä ja täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti TEL 4 d §:n 1 momentissa tarkoitettun pääsäännön mukaan, suoritetaan eläke sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua päivärahaa.

Samoin suoritetaan täyden ja osaeläkkeen erotus sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua SVL:n mukaista päivärahaa, kun osaeläkettä saava henkilö on hakenut eläkkeensä muuttamista täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi ja täysi eläke myönnetään takautuvasti pääsäännön mukaan. Jos osaeläke on kuitenkin myönnetty ennen 1.1.1982, myönnetään täysi työkyvyttömyyseläke heti täyden työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta. Takautuvaa eläkettä ei tällöin makseta minnekään siltä osi-

kuin se vastaa samalta ajalta maksettua SVL:n mukaista päivärahaa.

Jos TEL-, MYEL- tai YEL-eläkkeeseen sisältyy määrällistä lisäetua, ei takautuvaa eläkettä voida tältä osin suorittaa sairausvakuutusrahastolle. Sama koskee niitä työkyvyttömyyseläkkeitä, jotka perustuvat työnantajavakuutukseen tai muuhun vapaaehtoiseen eläkejärjestelyyn, kuten esimerkiksi luottamustoimeen liittyvään TEL 1 b §:n mukaiseen eläkejärjestelyyn. Edellä mainitut eläkkeen osat suoritetaan siis eläkkeensajalle itselleen.

Eläketurvakeskuksen yleiskirjeessä 33/81, joka on päivätty 30.10.1981, on annettu tarkemmat ohjeet siitä, missä tapauksissa eläkkeen maksaminen takautuvalta ajalta sairausvakuutusrahastolle tulee kysymykseen. Mainittua yleiskirjettä on lisäksi täydennetty Eläketurvakeskuksen työeläkelaitoksille 18.5.1982 lähettämällä kirjeellä. Sairausvakuutusrahastolle suoritettavan eläkkeen osan maksamisesta ja tilittämisestä annetut ohjeet ovat Eläketurvakeskuksen yleiskirjeessä 3/75, joka on annettu 10.1.1975.

Rintamaveteraanien varhaiseläkelain 7 §:n 3 momentin mukaan suoritetaan SVL:n päivärahaa vastaava osa eläkkeestä sairausvakuutusrahastolle, jos rintamaveteraanille myönnetään varhaiseläkettä samalta ajalta, jolta hänelle on suoritettu SVL:n mukaista päivärahaa.

Eläketurvakeskuksessa on laadittu lomake eläkkeen takautuvan osan maksamista varten. Lomake on yleiskirjeen liitteenä.

Silloin kun eläke tulee suoritettavaksi takautuvasti sairausvakuutusrahastolle, ei eläkkeestä suoriteta ennakonpidätystä.

2. Eläkkeen maksaminen takautuvalta ajalta työnantajalle

TEL:iin on 1.7.1981 lisätty uusi 19 c §, jonka perusteella takautuva eläke voidaan tietyin edellytyksin maksaa työnantajalle. Eläke maksetaan työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Työnantajalle maksaminen edellyttää, että työnantaja on hakenut eläkkeen maksamista ja että hakemus on saapunut eläkelaitokselle ennen takautuvasti maksettavan eläkkeen suorittamista.

Eläkettä ei makseta työnantajalle siltä osin kuin eläke on TEL 4 d §:n 4 momentin perusteella suoritettava sairausvakuutusrahastolle. Myöskään eläkettä ei

makseta työnantajalle siltä osin kuin työnantaja on muun lain, esimerkiksi tapaturmavakuutuslain, nojalla saanut korvauksen sairausajalta maksamastaan palkasta. TEL 19 c §:ää sovelletaan myös LEL:n piiriin kuuluvis- sa tapauksissa. Jos eläkkeensaajalla on oikeus sel- laiseen YEL:n tai MYEL:n mukaiseen eläkkeeseen, jossa eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi on luettu aika eläke- tapahtumasta eläkeikään, ei tällaista eläkkeen MYEL- tai YEL-osaa makseta työnantajalle.

Verottajan kannan mukaan takautuvan ajan eläke makse- taan työnantajalle ennakkoperintälain 7 §:n nojalla ennakonpidätystä toimittamatta.

3. Eläkkeen maksaminen takautuvalta ajalta sosiaalivakuutustoimikunnalle tai työttömyyskassalle

TEL 19 a §:ään on lisätty 3. ja 4. momentti, joiden mukaisesti takautuvasti maksettava eläke voidaan tie- tyissä tapauksissa suorittaa sosiaalivakuutustoimikun- nalle tai työttömyyskassalle. Uudistus on tullut voimaan 1.2.1983. Mainittakoon, että 31.12.1984 saak- ka sosiaalivakuutustoimikuntien sijalla olivat työvoi- matoimikunnat.

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on työttömyyskassan tai sosiaalivakuutustoimikunnan vaa- timuksesta suoritettava takautuvasti maksettava eläke (vähimmäisehtojen mukainen ja rekisteröity lisäeläke) työttömyyskassalle tai sosiaalivakuutustoimikunnalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan määrää.

Sosiaalivakuutustoimikunnan tai työttömyyskassan on tehtävä ilmoitus eläkkeen maksamisvaatimuksesta eläke- laitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksamispäivää. Työttömyyseläkkeen hakemista varten tarvittavassa todistuksessa on nykyisin pysyvä ilmoi- tus eläkelaitokselle siitä, että jos työttömyyseläket- tä tulee suoritettavaksi kyseisen todistuksen perus- teella takautuvasti, on eläkelaitoksen maksettava takautuva eläke sosiaalivakuutustoimikunnalle/työttö- myyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua työttömyyspäivärahaa. Muuta ilmoitusta sosiaalivakuutustoimikunnan tai työttömyyskassan ei tarvitse eläkelaitokselle tehdä.

Eläkkeestä on toimitettava ennakonpidätys ennen sosiaalivakuutustoimikunnalle tai työttömyyskassalle maksamista. Sairausvakuutusrahastolle mahdollisesti

maksettava osuus eläkkeestä suoritetaan ennen kuin eläke maksetaan sosiaalivakuutustoimikunnalle tai työttömyyskassalle.

Eläketurvakeskuksen yleiskirjeessä 9/83, joka on päivätty 11.2.1983, on annettu tältä osin tarkemmat ohjeet.

4. Eläkkeen maksaminen sosiaalilautakunnalle

4.1. Lainsäännökset

Työeläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle on säännös TEL 19 a §:n 2 momentissa.

Lainkohta on kuulunut 1.9.1974 alkaen seuraavasti:

"Sosiaalilautakunnan hakemuksesta eläkelaito voi päättää, että eläke tai osa siitä maksetaan lautakunnalle käytettäväksi eläkkeensaajan tai sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatukseen eläkkeensaaja huoltoapulain (116/56) 3 §:n mukaan on velvollinen osallistumaan. Eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle voidaan päättää myös siltä osin kuin sitä on suoritettava takautuvasti, mutta sosiaalilautakunta saa käyttää eläkettä jo annetun huoltoavun korvaamiseen vain siinä tapauksessa, että kysymys on huoltoapulain 34 §:ssä tarkoitettusta ennakosta."

Lainkohtaa ei ole muutettu 1.1.1984 voimaan tulleen sosiaalihuoltolain (SosHL) vuoksi. Entistä huoltoapulain (HAL) 34 §:ää vastaa uusi SosHL 38 § ja entistä HAL 3 §:ää vastaa uusi SosHL 30 §:n 2 momentti.

Sosiaalihuoltolaille on kumottu huoltoapulaki lain 5 §:ää lukuunottamatta. Milloin muussa laissa on säädetty noudatettavaksi SosHL 61 §:n mukaan kumottavia säädöksiä tai säännöksiä, on SosHL 62 §:n mukaan noudatettava, mitä SosHL:ssa on säädetty.

Sosiaalihuollolla tarkoitetaan tässä laissa sosiaalipalveluja, toimeentulotukea, sosiaaliavustuksia ja niihin liittyviä toimintoja, joiden tarkoituksena on edistää ja ylläpitää yksityisen henkilön, perheen sekä yhteisön sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä.

Sosiaalihuoltoon kuuluvina velvollisuuksina kunnan on huolehdittava muun muassa sosiaalipalvelujen järjestämisestä asukkailleen, toimeentulotuen antamisesta kunnassa oleskeleville henkilöille sekä sosiaaliavus-

tusten suorittamisesta asukkailleen. Kunnan on niin ikään huolehdittava sosiaalipalveluiden järjestämisestä, joita ovat sosiaalityö, kasvatusta ja perheneuvonta, kotipalvelut, asumispalvelut, laitoshuolto sekä perhehoito.

Sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä kunnassa huolehtivat sosiaalilautakunta tai lautakunnan alaiset viranhaltijat (ks. kohta 4.6.).

Eläkkeen maksamista suoraan sosiaalilautakunnalle käsitellään lisäksi seuraavissa säännöksissä:

Lastensuojelulaki (LSL) 46 §

"Sosiaalilautakunta voi periä sijaishuoltona annetusta perhehoidosta ja laitoshuollosta sekä tämän lain 14 §:n mukaisesta hoidosta ja huollosta asetuksella säädettyä maksua: 1) lapsen vanhemmilta siinä laajuudessa kuin nämä avioliittolain (234/29), lapsen elatuksesta annetun lain (704/75) ja lapseksiottamisesta annetun lain (32/79) mukaan vastaavasti lapsen elatuksesta; sekä 2) sosiaalihuoltolain 29 §:n mukaisista lapsen tuloista, korvauksista ja saamisista. Edellä 1 momentissa tarkoitettussa hoidossa tai huollossa olevalle lapselle on annettava hänen henkilökohtaisia tarpeitaan varten sekä varattava hänen itsenäistymistään varten riittävä määrä käyttövaroja. Maksun määräämisestä, suorittamisesta, perinnästä ja perimättä jättämisestä on voimassa, mitä sosiaalihuoltolaissa maksuista on säädetty."

Sosiaalihuoltolaki 29 §

"Milloin henkilölle on järjestetty 24 §:ssä tarkoitettua laitoshuoltoa tai 25 §:ssä tarkoitettua perhehoitoa, voi sosiaalilautakunta periä ja nostaa henkilölle tulevat eläkkeet, elinkorot, elatusavut, avustukset tai muut jatkuvat tai kertakaikkiset tulot, korvaukset tai saamiset siltä ajalta, jonka laitoshuolto tai perhehoito kestää. Sosiaalilautakunta voi periä ja nostaa mainitut tulot, korvaukset ja saatavat sen estämättä mitä muussa laissa on säädetty sekä käyttää niitä hoidosta tai huollosta määrätyn maksun korvaamiseen ottaen kuitenkin huomioon, mitä sellaisten varojen käyttämisestä ehkä muualla on säädetty."

Jos sosiaalilautakunta on ilmoittanut 1 momentissa tarkoitetun tulon, korvauksen tai saamisen suorittajalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksupäivää, että tuloa, korvausta tai saamista ei saa suorittaa henkilölle itselleen, voi suoritus tapahtua laillisin vaikutuksin vain sosiaalilautakunnalle."

Sosiaalihuoltolaki 38 §

"Milloin toimeentulotukea on myönnetty joko kokonaan tai osaksi ennakkona odotettavissa olevaa eläkettä, elinkorkoa, elatusapua, avustusta tai muuta jatkuvaa tai kertakaikkista tuloa, korvausta tai saamista vastaan, voi sosiaalilautakunta periä ja nostaa sen estämättä mitä muussa laissa on säädetty henkilölle tulevat edellä tarkoitetut tulot, korvaukset ja saamiset siltä ajalta kuin tukea on annettu ennakkona ja käyttää niitä ennakkona annetun tuen takaisin perintään. Sosiaalilautakunnan on suoritettava toimeentulotuen takaisin perintään käytettyjen varojen jälkeen jäljelle jäävät varat välittömästi tuen saajalle.

Jos sosiaalilautakunta on ilmoittanut 1 momentissa tarkoitetun tulon, korvauksen tai saamisen suorittajalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksupäivää, että tuloa, korvausta tai saamista ei saa suorittaa tuen saajalle itselleen, voi suoritus tapahtua laillisin vaikutuksin vain sosiaalilautakunnalle."

Laki päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta (PäihdL) 8 §

"Jos valvottava laiminlyö puolisonsa tai alaikäisen lapsensa elatuksen, sosiaalilautakunta voi, mikäli laiminlyönti huomautuksesta huolimatta jatkuu, määrätä, että palkka, eläke tai elinkorko tai niiden osa, jonka valvottava muutoin olisi oikeutettu nostamaan, on valvonnan kestäessä määräajoin maksettava lautakunnalle käytettäväksi valvottavan tai hänen perheensä vastaiseen elatukseen ja muihin tarpeellisiin menoihin. Määräys voidaan tarvittaessa peruuttaa tai sitä muutetaan. Ennen kuin sosiaalilautakunta päättää palkanpidätyksestä, valvottavalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se voi vaikeudetta tapahtua."

Myös kansaneläkelain (KEL) 43 ja 44 §:ssä sekä sairausvakuutuslain 29 §:n 6 momentissa on säännökset näiden lakien mukaisten etuuksien maksamisesta sosiaalilautakunnalle käytettäväksi etuuden saajan ja hänen omaistensa huoltoon, jos etuuden maksamista saajalle itselleen ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa vuoksi. KEL:n mukaan perusteena voi olla lisäksi eläkkeensaajan sairaus tai muu erityinen syy. KEL 44 §:n 2 momentin perusteella maksettavaa eläkettä saa käyttää annetun huoltoavun korvaamiseen vain sikäli kuin on kysymys HAL 34 §:n, nyttemmin SosHL 38 §:n, tarkoittamasta ennakosta. Eläkkeensaajan ollessa laitoshoidossa tai sijoitettuna yksityiskotihoitoon eläke voidaan KEL 43 §:n mukaan maksaa eläkkeensaajan tai hänen holhoojansa suostumuksella tällaisen hoidon ajalta siitä perittävien maksujen korvaamista varten sille kunnalliselle lautakunnalle tai kuntainliitolle, jonka alainen laitos on tai joka on sijoittanut eläkkeensaajan edellä mainittuun hoitoon.

Valtion eläkejärjestelmässä TEL 19 a §:n 2 momenttia vastaavat säännökset ovat valtion eläkelain 17 §:n 3 momentissa ja kunnallisessa eläkejärjestelmässä Kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 10 §:n 3 momentissa.

4.2. TEL 19 a §:n 2 momentin soveltaminen

4.2.1. Elatusvelvollisuus

Eläke tai osa siitä voidaan tietyissä tapauksissa maksaa sosiaalilautakunnalle käytettäväksi eläkkeensaajan tai sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatukseen eläkkeensaaja on velvollinen osallistumaan.

SosHL 30 §:n 2 momentin mukaan elatusvelvollisuudella tarkoitetaan henkilön velvollisuutta pitää huolta omasta elatuksestaan ja hoidostaan sekä siinä laajuudessa kuin avioliittolaissa ja lapsen elatuksesta annetussa laissa sekä muussa laissa on säädetty myös puolisonsa sekä oman ja puolisonsa alaikäisen lapsen ja ottolapsen elatuksesta ja hoidosta.

Isyyslain mukaan avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyys voidaan vahvistaa vain tunnustamalla tai tuomioistuimen tuomiolla. Tunnustaminen on tehtävä isyyslaissa säädetyllä tavalla ja kihlakunnantuomarin tai raastuvanoikeuden puheenjohtajan on se hyväksyttävä.

Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan elatusapu voidaan vahvistaa tuomioistuimen tuomiolla tai kirjallisella sopimuksella, jonka sosiaalilautakunta vahvistaa. Tällainen sopimus voidaan panna täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio.

Tuomio, jolla on velvoitettu suorittamaan elatusapua tai jolla elatusavun määrää on korotettu, voidaan, vaikka siihen haetaan muutosta, panna heti täytäntöön niin kuin se olisi saanut lainvoiman.

Mikäli elatusavun vahvistamista koskeva tuomio on annettu isyyden vahvistamista koskevassa oikeudenkäynnissä, ei tuomiota voida panna täytäntöön ennen kuin isyys on lainvoimaisella tuomiolla vahvistettu.

Lapsen elatusta koskevaa lakia on sovellettava myös mieheen, joka on sitoutunut tai velvoitettu suorittamaan elatusapua lapselle kumotun avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetun lain nojalla.

Mainittakoon lisäksi, että elatusvelvollisuus päättyy aina lapsen täyttäessä 18 vuoden iän.

Eläkettä tai sen osaa, esimerkiksi lapsikorotusta, ei voida käyttää TEL 19 a §:n 2 momentin nojalla ennen eläkkeen maksukuukautta erääntyneiden elatusapuerien korvaukseksi. Mikäli tällaisia elatusapueriä kuitenkin halutaan periä elatusvelvollisen eläkkeestä, on käytettävä ulosottolain suomaa mahdollisuuksia (ks. kohta 7.2.).

TEL 19 a §:n 2 momentin soveltaminen jakaantuu käytännössä kahteen osaan: 1) eläkkeen maksaminen sosiaalilautakunnalle selvien lainsäännösten asettamien edellytysten täyttymisen perusteella ja 2) eläkkeen maksaminen sosiaalilautakunnalle käytettäväksi eläkkeensaajan ja hänen omaistensa vastaista huoltoa varten harkinnanvaraisten, näyttöön pohjautuvien seikkojen perusteella.

4.2.2. Ehdottomat perusteet

TEL 19 a §:n 2 momenttia sovellettaessa voidaan lähteä siitä, että mikäli edellä mainituissa SosHL 29 ja 38 §:ssä, PäihdL 8 §:ssä ja LSL 46 §:ssä asetetut vaatimukset eläkkeen maksamiseksi sosiaalilautakunnalle täyttyvät, myös TEL 19 a §:n 2 momentin asettamien edellytyksien eläkkeen maksamiseksi lautakunnalle on katsottava olevan olemassa. Näissä tilanteissa eläkelaitoksella ei siis ole harkintavaltaa asiassa, vaan eläke on maksettava sosiaalilautakun-

nalle. Tämä edellyttää, että lautakunnan hakemus on saapunut eläkelaitokseen säädettyssä ajassa (2 viikkoa) ennen eläkkeen suorittamista.

4.2.3. Harkinnanvaraiset perusteet

Lähtökohtana sille, että eläkelaitos harkitsee oikeaksi maksaa eläkkeen sosiaalilautakunnalle, on se, että eläke käytetään eläkkeensaajan tai sellaisen henkilön huoltoon, jonka eläkkeeseen eläkkeensaaja on velvollinen osallistumaan. Koska eläke kuuluu ensisijaisesti eläkkeensaajalle itselleen, tulee sosiaalilautakunnalle maksaminen kysymykseen vain poikkeustapauksissa TEL 19 a §:n 2 momentin soveltaminen ei välttämättä edellytä, että eläkkeensaaja saa toimeentulotukea tai muuta huoltoa tai hoitoa. Ratkaisun on perustuttava lähinnä tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Tällöin on otettava huomioon eläkkeensaajan elämäntavat, hänen fyysinen ja psyykinen terveydentilansa, mahdollinen yhteiskunnan huollon kohteeksi joutuminen, elatusvelvollisuuden laiminlyöminen ynnä muut vastaavat seikat. Näyttövelvollisuus on sosiaalilautakunnalla. Perusteiden on oltava selvät. Eläkkeensaajan tai hänen huollettavanaan olevien henkilöiden huollon vaarantamisen on oltava ilmeistä. Mikäli eläkkeensaajalla ei ole huollettavia omaisia, ovat sosiaalilautakunnalle maksamisen edellytykset vieläkin tiukemmat.

Jos eläkkeensaajan ja niiden henkilöiden, joihin nähden hän on huoltovelvollinen, toimeentulo vaarantuu pelkästään eläkkeen pienuuden vuoksi, ei edellytyksiä eläkkeen maksamiseksi sosiaalilautakunnalle ole.

4.3. Laitoshuolto tai perhehoito

Sosiaalilautakunta voi periä eläkkeensaajan eläkkeen sekä LSL 46 §:n että SosHL 29 §:n nojalla, jos eläkkeensaajalle on järjestetty laitoshuoltoa tai perhehoitoa. Eläke voidaan maksaa lautakunnalle siltä ajalta, jonka mainittu hoito tai huolto kestää.

Laitoshuollolla tarkoitetaan hoidon, ylläpidon ja kuntouttavan toiminnan järjestämistä jatkuvaa hoitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä. Perhehoidolla tarkoitetaan jatkuvan hoidon ja ylläpidon järjestämistä yksityiskodissa.

Laitoshuoltoa ja perhehoitoa annetaan henkilölle, joka tarvitsee apua, hoitoa tai muuta huolenpitoa, jota ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista järjestää hänen omassa kodissaan muita sosiaalipalveluja hyväksi käyttäen.

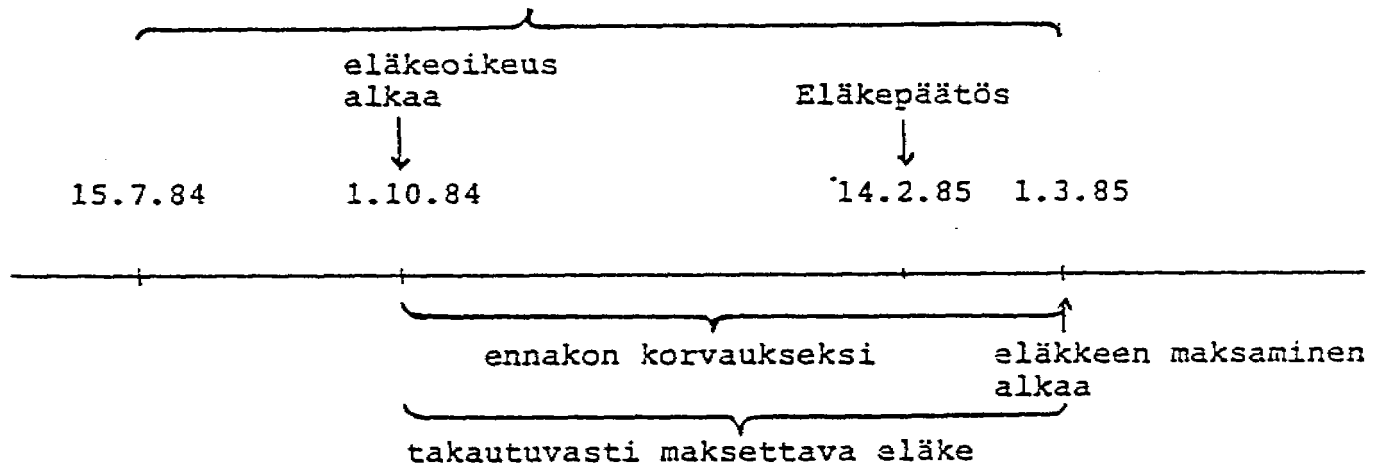
4.4. Ennakonluonteisen toimeentulotuen korvaaminen

Sosiaalihuoltolain nojalla sosiaalilautakunta voi vaatia eläkkeen maksettavaksi itselleen, jos eläkkeensaajalle on annettu mainitun lain 38 §:ssä tarkoitettua ennakonluonteista toimeentulotukea.

Jos eläkelaitos on suorittanut takautuvasti maksettavan eläkkeen sosiaalilautakunnalle, lautakunta voi aina käyttää koko takautuvasti maksettavan eläkkeen samoin kuin muuhunkin aikaan kohdistuvan osan eläkkeestä eläkkeensaajan ja TEL 19 a §:ssä tarkoitettun omaisen vastaiseen huoltoon. SosHL 38 §:n mukaisen ennakonluonteisen toimeentulotuen korvaamiseen voidaan käyttää vain eläkkeen takautuvasti maksettavaa osaa ja tätäkin vain siltä ajalta, jolta mainitunlaista toimeentulotukea on myönnetty.

Esimerkki

SosHL 38 §:n mukainen ennakko

Edellyttäen, että eläkehakemus on esimerkkitapauksessa tullut vireille ennen 1.10.1984, voidaan 1.10.1984 - 1.3.1985 maksettu ennakonluonteinen toimeentulotuki korvata vastaavalta ajalta takautuvasti myönnetystä eläkkeestä. Vaikka kerrotulta ajalta takautuvasti myönnetty eläke olisi suurempi kuin samana aikana maksettu ennakonluonteinen toimeentulotuki, ei ylimenevää osaa eläkkeestä saada käyttää ennen 1.10.1984 maksetun toimeentulotuen korvaamiseen, vaan eläkkeen tämä osa on maksettava eläkkeensaajalle itselleen, ellei sitä käytetä vastaiseen huoltoon. Takautuvasti myönnetty työkyvyttömyyseläke käytetään siten ennakonluonteisena annetun toimeentulotuen korvaamiseen siltä osin kuin eläke kohdistuu eläkehakemuksen vireilletulon jälkeiseen aikaan.

Lähtökohtana on pidettävä, että sosiaalilautakunnan viranomaisena antama selvitys on oikea eikä eläkelaitoksen ole tutkittava, onko todella kysymys SosHL 38 §:n tarkoittamasta ennakosta.

4.5. Eläkkeen lapsikorotuksen maksaminen sosiaalilautakunnalle

Lapsikorotus ei ole luonteeltaan lapselle maksettava erillinen eläke, vaan se on osa eläkkeensaajan eläkettä. Jos sosiaalilautakunta kuitenkin TEL 19 a §:n 2 momentin perusteella pyytää vain lapsikorotuksen osuutta eläkkeestä, voidaan se erottaa eläkkeestä sosiaalilautakunnalle, koska lautakunnalla on oikeus rajoittaa pyyntönsä koskemaan vain eläkkeen osaa. Jo pyynnön rajoittuminen vain lapsikorotuksen osuuteen kuitenkin ilmeisesti johtuu sosiaalilautakunnan väärinkäsityksestä, olisi eläkelaitoksen selostettava lautakunnalle korotuksen luonnetta.

Ennen lapsikorotuksen maksamista sosiaalilautakunnall suoritetaan veronpidätys eläkkeen bruttomäärästä. Se jälkeen eläke ositetaan ja lapsikorotuksen osuus maksetaan sosiaalilautakunnalle. Lautakunnalle ei kuitenkaan saa maksaa eläkettä enempää kuin mitä se on pyytänyt. Toisaalta jos eläkkeensaaja on tehnyt sopimuksen elatusavusta tai hänet on tuomittu maksamaan elatusapua, eläkettä ei saa maksaa sosiaalilautakunnalle enempää kuin sopimuksella tai tuomiolla on vahvistettu.

On siis huomattava, että lapsikorotus voidaan maksaa sosiaalilautakunnalle samoilla edellytyksillä kuin muukin osa eläkkeestä. Jos näitä edellytyksiä ei ole olemassa, ei lapsikorotusta saa maksaa sosiaalilautakunnalle TEL 19 a §:n 2 momentin perusteella.

Valitusasteissa on vahvistettu ratkaisuja, joissa riittävänä perusteena eläkkeen maksamiseksi sosiaalilautakunnalle on ollut se, että eläkkeensaaja on toistuvasti jättänyt maksamatta oikeuden määräämän, lapseläätusta koskevan maksun.

4.6. Sosiaalilautakunnan hakemus

SosHL 29 §:n 2 momentin ja 38 §:n 2 momentin mukaan voi suoritus tapahtua laillisin vaikutuksin vain sosiaalilautakunnalle, jos sosiaalilautakunta on ilmoittanut mainitun lain 29 §:n 1 momentissa ja 38 §:n 1 momentissa tarkoitetun tulon, korvauksen tai saamisen suorittajalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksupäivää, että tuloa, korvausta tai saamista ei saa suorittaa henkilölle itselleen.

Sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä kunnassa huolehtii SosHL 6 §:n 1 momentin mukaan sosiaalilautakunta. Lain 12 §:n mukaan sosiaalilautakunnan päätösvaltaa voidaan johtosäännöllä siirtää lautakunnan alaisille viranhaltijoille henkilölle annettavaa tahdonvastaista huoltoa koskevia päätöksiä lukuunottamatta.

Sosiaalijohtajalla ja sosiaalisihteerillä on oikeus sosiaalilautakunnan vahvistamien perusteiden ja yleisten ohjeiden mukaisesti lautakunnan puolesta päättää kiireellisissä tapauksissa sosiaalihuollon antamisesta ja siihen liittyvistä muista toimenpiteistä, panna vireille korvaus- ja muut hakemukset, antaa lausuntoja, tehdä esityksiä ja hakea muutoksia päätöksiin samoin kuin itse tai asiamiehen välityksellä käyttää lautakunnan puhevaltaa. Jos kunnassa ei ole sosiaalijohtajaa tai sosiaalisihteerää tai tämä on estynyt ta esteellinen tehtävää suorittamaan, on sosiaalilautakunnan puheenjohtajalla oikeus suorittaa yllä mainitut tehtävät.

Eläkelaitoksen ei tarvitse tutkia edellä mainittujen viranhaltijoiden toimivaltaa.

Aloitteen eläkkeen maksamiseksi sosiaalilautakunnalle tekee yleensä lautakunta tai edellä mainitut viranhaltijat. Hakemuksesta on käytävä ilmi eläkelaitosta ja eläkkeensaajaa koskevien tietojen lisäksi ainakin seuraavat seikat:

- sosiaalilautakunnalle maksettavaksi haetun eläkkeen määrä (jos mahdollista)
- aika, jolta eläke pyydetään maksamaan sosiaalilautakunnalle
- perustelut, joina on esitettävä esimerkiksi, minkä vuoksi ja minkä säännöksen perusteella sosiaalilautakunta hakee eläkettä ja mihin eläke on tarkoitus käyttää
- mille ajalle mahdollisesti maksettu SosHL 38 §:n mukainen ennakko kohdistuu ja mikä on sen suuruus.

Sosiaalilautakunta voi hakemuksessaan vain harvoin ilmoittaa lopullisesti lautakunnalle maksettavaksi haetun eläkkeen määrän. Kun sosiaalilautakunta esimerkiksi maksaa eläkkeenhakijalle toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa eläkettä vastaan, ei lautakunta useinkaan yhdellä kertaa voi ennakoida eläkkeenhakijan toimeentulotuen tarvetta täsmällisesti. Tämän johdosta toimeentulotukea maksetaan usein monessa erässä. Koska lautakunnan hakemuksen täytyy saapua eläkelaitokseen määrättyssä ajassa ennen eläkkeen suorittamista, tulee toimeentulotukea yleensä

maksettavaksi myös mainitun hakemuksen teon jälkeistä ajalta. Jos hakemuksessa vaadittaisiin esitettäväksi lopullinen toimeentulotuen määrä, johtaisi tämä siihen, että sosiaalilautakunta joko joutuisi arvioimaan maksettavan toimeentulotuen määrän ennakolta tai lautakunnalle ei voitaisi suorittaa koko maksetun toimeentulotuen määrää. Näin ollen hakemuksessa mahdollisesti ilmoitettu toimeentulotuen määrä tulee päätöstä tehtäessä tarkistaa asianomaiselta sosiaalilautakunnalta. Tarkistuksen voi suorittaa esimerkiksi puhelimitse.

Sosiaalilautakunta saattaa maksaa eläkkeenhakijalle kertakorvauksena esimerkiksi rikkoutuneiden silmälääsien uusimisesta aiheutuneet kustannukset. Sosiaalilautakunnat sisällyttävät mainitunlaiset kustannukset usein SosHL 38 §:n nojalla maksettavaan toimeentulotukseen ja jättävät erikseen mainitsematta edellä mainitut kertakorvaukset. Jos hakemuksessa kuitenkin on ilmoitettu jokin sosiaalilautakunnan maksama erilliskorvaus, voi eläkelaitos tällaisessa tapauksessa suorittaa joko kyseisen erilliskorvauksen määrän tai esimerkiksi yhden kuukauden eläke-erän lautakunnalle, jonka puolestaan tulee maksaa kustannusten yli mahdollisesti jäävä osa eläkkeestä eläkkeensaajalle itselleen.

Sosiaalilautakunnan hakemukseen ei ole välttämättä liitettävä esimerkiksi jäljennöstä elatusta koskevasta sopimuksesta tai tuomiosta. Riittää, että lautakunta hakemuksessaan selkeästi tuo esiin asiaa ratkaistaessa tarvittavat tiedot ja perustelut hakemukselleen. Eläkelaitoksen ei tarvitse erikseen tutkia, ovatko hakemuksessa esitetyt perusteet eläkkeen maksamiseksi sosiaalilautakunnalle olemassa, vaan viranomaisen selvitystä voidaan pitää oikeana.

Silloin kun sosiaalilautakunta tekee esityksen eläkkeen maksamiseksi lautakunnalle SosHL 38 §:n perusteella, eläkehakemus on yleensä jo vireillä. Mikäli hakemus tulee Eläketurvakeskukseen, se odottaa eläkehakemuksen saapumista, minkä jälkeen molemmat hakemukset toimitetaan yhdessä eläkelaitokselle. Mikäli eläkehakemus puuttuu ja sosiaalilautakunnan hakemus on tullut vireille suoraan eläkelaitoksessa, tämän on otettava yhteyttä sosiaalilautakuntaan. Jos eläkehakemus ei saavu kohtuullisessa ajassa, eläkelaitoksen on ilmoitettava tästä sosiaalilautakunnalle ja palautettava sosiaalilautakunnan hakemus, jonka käsittely näin raukeaa.

Sosiaalilautakunnat hakevat eläkettä tähän tarkoitukseen laadituilla lomakkeilla, joita on kahdenlaisia. Toinen hakemuslomakkeista on luonteeltaan ilmoitus, jolla sosiaalilautakunnat perivät maksettavan eläkkeen SosHL 29 ja 38 §:n, LSL 46 §:n ja PäihdL 8 §:n nojalla. Toisella lomakkeella sosiaalilautakunnat hakevat eläkettä muiden kuin edellä mainittujen säännösten perusteella käytettäväksi eläkkeensaajan ja hänen omaistensa vastaista huoltoa varten.

Molemmat hakemuslomakkeet ovat kolmiosaisia. Sosiaalilautakunta lähettää eläkelaitokselle kaksi päällimmäistä kappaletta ja pitää itsellään sivun 3. Eläkelaitos voi tarvitessaan käyttää eläkkeensaajalle kuuluvaa sivua 2 pyytäessään eläkkeensaajalta lausuntoa asian johdosta.

Lomakkeet ovat yleiskirjeen liitteenä.

4.7. Eläkkeensaajan kuuleminen

Ennen päätöksen antamista on eläkkeensaajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Käytännöllisimmin tämä toteutetaan siten, että sosiaalilautakuntien alaiset viranhaltijat selvittävät asian eläkkeensaajalle esimerkiksi hakemuslomakkeen täytön yhteydessä hakiessaan eläkkeen maksamista sosiaalilautakunnalle. Hakemuslomakkeessa on varattu tila "eläkkeensaajan kuuleminen", jossa eläkkeensaaja voi allekirjoituksellaan osoittaa saaneensa tiedon sosiaalilautakunnan hakemuksesta. Eläkkeensaaja voi jo tässä vaiheessa ilmoittaa, onko hänellä huomauttamista lautakunnan hakemuksen suhteen.

Jos hakemuslomakkeen kohta "eläkkeensaajan kuuleminen" on täyttämättä, on eläkelaitoksen puolestaan varattava eläkkeensaajalle mahdollisuus antaa lausuntonsa asiasta. Tämä voidaan toteuttaa siten, että eläkkeensaajalle toimitetaan sosiaalilautakunnan lähettämästä hakemuslomakkeesta eläkkeensaajalle kuuluva sivu 2 ja kopiot hakemuksen liitteenä olevista asiakirjoista. Lomakkeen yläosassa on teksti, jonka mukaan eläkkeensaajaa pyydetään antamaan lausuntonsa asian johdosta kahden viikon kuluessa. Muussa tapauksessa asia joudutaan ratkaisemaan ilman eläkkeensaajan lausuntoa.

Sosiaalilautakunnalla on kuitenkin eräissä tapauksiss suoraan lain perusteella valta periä ja nostaa henkilön eläkkeet. Nämä säännökset ovat seuraavat:

- PäihdL 8 §
- SosHL 29 ja 38 §
- LSL 46 §.

Näissä tapauksissa eläkkeensaajan kuuleminen ei ole välttämätöntä, koska eläkkeensaajan antama lausunto on merkityksetön ja eläke on aina maksettava lautakunnalle.

4.8. Päätöksen antaminen ja eläkkeen maksaminen

Eläkettä myönnettäessä eläkepäätöksessä on aina todettava, kenelle eläke myönnetään ja miten eläkkeen maksu tapahtuu. Pääsääntönä tällöin luonnollisesti on, että eläke maksetaan sille henkilölle, jolle se on myönnetty. Erityisten lainsäännösten perusteella eläke tai osa siitä voidaan kuitenkin joutua maksamaan muulle kuin eläkkeensaajalle. Näin voidaan päättää heti eläkettä myönnettäessä. Niin ikään tällainen päätös voidaan tehdä myöhemminkin, jolloin eläke voidaan kuitenkin maksaa sosiaalilautakunnalle aikaisintaan sosiaalilautakunnan hakemusta seuraavan kuukauden alusta lukien.

Sosiaalilautakunnan hakemuksen johdosta eläkelaitoksen on annettava muutoksenhakuohjeella varustettu päätös, joka toimitetaan sekä sosiaalilautakunnalle että eläkkeensaajalle. Päätöksestä tulee ilmetä ne lainkohdat, joihin päätös perustuu. Niissä tapauksissa, joissa on kysymys SosHL 38 §:n tarkoittamasta ennakosta, on tämä todettava päätöksessä. Jos eläkettä kuitenkaan ei tule myönnettäväksi, riittää, että eläkelaitos ilmoittaa hylkäyspäätöksestä kirjeellä sosiaalilautakunnalle. Tällöin lautakunnan hakemuksen johdosta ei siis tarvitse antaa erillistä päätöstä.

Eläkelaitoksen ei välttämättä tarvitse maksaa sosiaalilautakunnalle koko eläkettä, vaan lautakunnalle voidaan maksaa vain osa siitä. Koska eläke kuuluu ensisijaisesti eläkkeensaajalle, olisi käytännössä meneteltävä siten, että se osa eläkkeestä, jota ei ole käytettävä sosiaalilautakunnan suorittamien kulujen korvaamiseen, maksettaisiin viivytyksettä eläkkeensaajalle itselleen.

Ennen sosiaalilautakunnalle maksamista koko eläke-erästä pidätetään vero ja lopusta maksetaan sosiaalilautakunnalle sille kuuluva osuus.

5. Työeläkkeisiin viivästymisajalta maksettava korotus

TEL 19 a §:n 2 momentin mukaan eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle voidaan päättää silloinkin, kun sitä on suoritettava takautuvasti, mutta sosiaalilautakunta saa käyttää eläkettä jo annetun toimeentulotuen korvaamiseen vain siinä tapauksessa, että kysymys on sosiaalihuoltolain 38 §:ssä tarkoitetusta ennakosta. Jos eläkkeen maksaminen ko. tapauksessa sosiaalilautakunnalle viivästyy, on laitos velvollinen maksamaan eläkkeen korotusta.

Työnantajalle eläkkeen korotus voi tulla maksettavaksi TEL 19 c §:n tarkoittamissa tilanteissa eli jos eläkelaitos on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa.

Velvollisuus maksaa etuus korotettuna ei koske sitä osaa etuudesta, joka suoritetaan toiselle lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle taikka sosiaalivakuustoitimikunnalle tai työttömyyskassalle. Etuuden korotusta ei makseta myöskään kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusrahastolle.

Tarkemmat ohjeet eläkkeen tai muun etuuden korottamisesta viivästymisajalta on annettu Eläketurvakeskuksen yleiskirjeessä 15/85.

6. Eläkkeen maksaminen edunvalvojalle

Edunvalvojasäännös on TEL 19 b §:ssä, joka jakaantuu kahteen momenttiin. Ensimmäinen momentti koskee vain eläkkeen hakemista ja toinen eläkkeen maksamista. Säännöksen sisältö on seuraava:

"Jos eläkkeen hakija on alaikäinen taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan eläkettä ja jos hänellä ei ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskottua miestä, eläkelaitoksen hyväksymä hakijan lähiomainen tai muu henkilö, joka pääasiallisesti on huolehtinut hänestä, voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa. Henkilö, joka on täyttänyt 18 vuotta, voi myös, jollei erityistä estettä ole, itse tehdä eläkettään koskevan hakemuksen.

Edellä 1 momentissa säädetyin edellytyksin eläkelaitos voi myös suorittaa eläkkeen sen

saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle taikka 18 vuotta täyttäneelle alaikäiselle eläkkeensaajalle itselleen."

Tässä yhteydessä on otettava huomioon, että täysi-ikäisyys saavutetaan nykyisin 18 vuoden iässä.

VEL ja KVTEL eivät sisällä TEL 19 b §:ää vastaavaa säännöstä. Sitä vastoin VPEL 17 § on vastaavanlainen kuin TEL 19 b §. Mainittakoon lisäksi, että valtiokonttorin on noudatettava 1.1.1983 voimaan tulleen hallintomenettelylain asiaa koskevia säännöksiä.

On katsottu, että ensimmäistä momenttia olisi tulkittava laajasti, jotta muodolliset seikat eivät yleensä estäisi hakemuksen vireillepanoa. Tämä merkitsee muurmuassa sitä, että eläkelaitoksen ei yleensä tarvitse vaatia sairaudesta tai muusta syyistä, kuten ulkomaanmatkasta, erityistä näyttöä, vaan edunvalvojan ilmoitus asiasta riittää. Hakemukseen tulee merkitä, miksi eläkkeenhakija ei itse hae eläkettä ja millä perusteella kyseinen henkilö toimii edunvalvojana. Kun poikkeustapauksissa tarvitaan lisätietoja, eläkelaitos hankkii ne sopivaksi katsomallaan tavalla.

Lainkohdan tarkoittamana omaisena on pidettävä paitsi aviopuolisoa ja suoraan ylenevässä ja alenevassa polvessa olevia sukulaisia aviopuolisoineen, myös sisaruksia ja näiden aviopuolisoita.

Säännöksen toinen momentti käsittelee eläkkeen maksamista. Asian luonteesta seuraa, että eläkelaitoksen on noudatettava suurempaa varovaisuutta hyväksyessään edunvalvojan eläkkeen nostajaksi kuin hakijaksi. Eläkelaitoksen on epäselvissä tapauksissa ennen eläkkeen maksamista syytä ottaa yhteyttä esimerkiksi sosiaalilautakuntaan saadakseen tarkemman kuvan tosiasiallisista olosuhteista.

7. Eläkkeen suorittaminen valtakirjalla

TEL 19 a §:n 1 momentti kieltää eläkkeen siirtämisen toiselle ilman eläkelaitoksen suostumusta ja mainitsee lisäksi, että eläkkeen panttaamista tarkoittava sopimus on mitätön. Valtuutus ei tarkoita samaa asiaa kuin eläkkeen siirtäminen tai panttaaminen. Ne liittyvät kuitenkin toisiinsa niin läheisesti, että valtuutuksen ehdoton ja yleinen hyväksyminen saattaisi johtaa myös siirron ja panttauksen yleiseen hyväksymiseen ilman eläkelaitoksen varsinaista suostumusta. Näin ollen eläkkeen maksamiseen valtuutetulle tulisi suhtautua varoen. Pääsääntöisesti voidaankin menetel-

lä nykyisen käytännön mukaisesti toisin sanoen eläke maksetaan saajan nimellä rahalaitokseen. Valtakirjan hyväksyminen olisi sitten rahalaitoksen asiana.

Yleensä ei eläkelaitoksen kuitenkään pitäisi maksaa eläkettä suoraan valtakirjan esittäjälle. Niinpä toistaiseksi voimassa olevaa valtakirjaa ei ole hyväksyttävä, koska eläkkeensaaja on saattanut valtakirjan antamisen jälkeen esimerkiksi peruuttaa sen. Kiireellisissä tapauksissa kertavaltakirja sitä vastoin voidaan poikkeuksellisesti hyväksyä.

Työnantaja on saattanut järjestää työntekijöidensä eläketurvan siten, että TEL:n vähimmäisehtojen mukainen vakuutus on otettu esimerkiksi eläkevakuutusyhtiöstä ja vapaaehtoinen lisäeläketurva on järjestetty työnantajan eläkesäätiössä. Tällaisissa tapauksissa on tarkoituksenmukaista, että yksi eläkelaitos maksaa koko eläkkeen. Tällöin eläkkeensaaja valtuuttaa toisen eläkelaitoksen suorittamaan hänelle tulevan eläkkeen osan toiselle eläkelaitokselle, joka maksaa eläkkeensaajalle koko eläkkeen. Edellä mainitunlaista valtuutusta voidaan pitää hyväksyttävänä.

8. Eläkkeen ulosmittaaminen

8.1. Mitä eläkkeestä voidaan ulosmitata

TEL 19 a §:n 1 momentissa kielletään eläkkeen ulosmittaaminen. Niin ikään ulosottolain 4 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan eläkettä ei saa ulosmitata. Saman luvun 7 b §:ssä on kuitenkin mainittu, ettei 7 §:n 1 momentin säännöksiä sovelleta puolisolle tai lapselle taikka avioliiton ulkopuolella syntyneelle lapselle tahi vahingonkorvauksena lapselle maksettavaa elatusapua ulosotettaessa. Tällöin ei myöskään sovelleta ulosottolain 4 luvun 6 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan velallisen palkasta on jätettävä ulosmittaamatta kaksi kolmasosaa siitä, mitä palkasta tulee ulosmittauksen ja seuraavan palkanmaksupäivän väliselle ajalle. Ulosmittaamatta jätettävän eläkkeen os voidaan siis tässä tapauksessa määrätä kahta kolmasosaa pienemmäksi ottaen kuitenkin huomioon, mit kohdassa 7.2. on kerrottu suojaosasisä.

Ennen ulosmittauksen toimittamista eläkkeestä suoritetaan ennakonpidätys.

8.2. Ulosmittaamatta jätettävä osa

Kun ulosmittaus toimitetaan eläkkeestä, joka maksetaan tietyin väliajoin, on kuitenkin aina jätettävä ulos-

mittaamatta vähintään tietty asetuksella määrättävä osa. Asetuksessa ulosmittaamatta jätettävästä palkan määrästä tämän osan suuruus on määrätty sen mukaan kuinka paljon velallisen on katsottava seuraavaan palkanmaksupäivään asti tarvitsevan itsensä ja puolisonsa sekä hänen elatuksensa varassa olevien omien ja puolisonsa lasten ja ottolasten elatukseen. Vuonna 1985 tämä määrä on velallisen omalta osalta 46,00 markkaa ja kunkin edellä mainitun omaisen osalta 17,00 markkaa päivää kohti. Nämä määrät on sidottu elinkustannusindeksiin. Edellä mainitut markkamäärät on ilmoitettava vuosittain marraskuun aikana säädöskokouksessa julkaistavalla päätöksellä. Tällöin mahdollisesti tehtävät muutokset toteutetaan aina seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Eläkkeen maksukautta vastaavan elatuksen määrä saadaan siis ulosmitata, vaikka se ylittäisikin 1/3 eläkkeen määrästä. Aikaisemmin oli epäselvää, voitiinko eräntynyttä elatusapua ulosmitata eläkkeestä. Lokakuun 1 päivänä 1976 voimaan tulleen ulosottolain 4 luvun 6 §:n 4 momentin mukaan ulosmittausta palkasta ei saa toimittaa lapselle, avioliiton ulkopuolella syntyneelle lapselle tai vahingonkorvauksena lapselle maksettavan elatusavun perimiseksi, jonka erääntymisestä on kulunut enemmän kuin kolme vuotta. Tätä periaatetta on sovellettava myös silloin, kun on kysymys eläkkeen ulosmittauksesta.

8.3. Ulosottoviranomainen

Ulosmittaustoimien oikeellisuudesta vastaavat ulosottoviranomaiset. Eläkelaitoksen asiana ei ole puuttua siihen, onko ulosmittaus lainmukainen. Jos ulosmittaus vaikuttaa selvästi lainvastaiselta, eläkelaitoksen olisi huomautettava asiasta ulosottoviranomaiselle. Mikäli ulosottoviranomainen huomautuksesta huolimatta pysyy kannassaan, eläkelaitoksen on maksettava eläke ulosottoviranomaisen ohjeiden mukaisesti.

Ulosmittaus tapahtuu lain mukaan paikkakunnalla, jossa eläkkeensaaja asuu eikä siellä, missä eläkelaitos toimii. Tästä syystä asiakirjoissa on eläkkeensaajan kotipaikan ulosottoviranomaisen nimi. Käytännön toimenpiteistä huolehtii kuitenkin eläkelaitoksen sijaintipaikan ulosottomies hänelle tehdyn virka-apupyynnön nojalla. Tämä tapahtuu siten, että ulosottomies pyytää maksukiellon tiedoksiäntoa eläkelaitoksen sijaintipaikkakunnan ulosottoviranomaisilta. Nämä eivät voi tutkia maksukiellon lainmukaisuutta, vaan toimivat pelkästään saamansa virka-apupyynnön mukaisesti tiedonvälittäjänä osapuolena.

Eläkelaitos ei voi oma-aloitteisesti poiketa ulosotto viranomaisen antamista maksukiellon ohjeista, vaan niitä tulee aina noudattaa.

9. Vakuutusmaksujen periminen eläkkeestä

Jos eläkelaitos ei saa vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneeltä yrittäjältä perityksi tämän maksettavaksi määrättyjä vakuutusmaksuja tai jos vakuutuksen omatoimisesti järjestänyt yrittäjä laiminlyö vakuutusmaksujen suorittamisen, on eläkelaitoksella YEL 12 §: 5 momentin ja MYEL 12 §:n 4 momentin mukaan oikeus tietyin rajoituksin vähentää yrittäjälle tulevasta eläkkeestä hänen maksamatta jättämänsä vakuutusmaksut

Vähennysoikeuden rajoitukset on määritelty YEA 12 §:ssä ja MYEA 13 §:ssä. Säännösten mukaan vakuutusmaksuja ei saa periä siitä takautuvasti myönnetystä eläkkeen osasta, joka TEL 4 d §:n mukaan on suoritettava sairausvakuutusrahastolle. MYEA 13 §:n mukaan vakuutusmaksujen perintä ei ole sallittua myöskään sukupolvenvaihdoseläkkeen lisäosasta (1.1.1985 alkaen täydennysosa). Muusta osasta eläkettä voidaan vakuutusmaksuja periä eläkkeensaajan suostumuksesta enintään kolmannes kulloinkin maksettavan eläkkeen määräästä. Eläkkeestä on ennen vähennysosan hakemista vähennettävä veron ennako. Mainittu kolmanneksen rajoitus ei kuitenkaan koske kertasuorituksena maksettavaa eläkettä, joten se voidaan laiminlyödyistä vakuutusmaksuista johtuen pidättää eläkkeensaajalta kokonaisuudessaankin ilman hänen suostumustaan.

Eläkkeestä voidaan vähentää vain eläkkeensaajan suorittamatta jääneet vakuutusmaksut. Vakuutusmaksu voidaan periä vain vakuutetun omasta YEL- tai MYEL-eläkkeestä. Eläkkeen TEL- ja LEL-osasta vakuutusmaksua ei siten saa vähentää. Vakuutusmaksuja ei saa myöskään vähentää perhe-eläkkeestä.

Sen selvittämiseksi, mihin aikaan eläkkeestä vakuutusmaksujen suorittamiseksi perittävä vakuutusmaksun osa kohdistuu, määrätään YEA 12 §:n 2 momentissa ja MYEA 13 §:n 2 momentissa perittävän määrän kulloinkin koskevan vanhinta perimiskelpoista ja vielä maksamatta olevaa vakuutusmaksua.

ELÄKKEEN MAKSAMINEN MUULLE KUIN ELÄKKEENSAAJALLE ITSELLEEN

Eläkettä maksettaessa on lähtökohtana pidettävä sitä että eläkkeen maksaminen sen saajalle itselleen on turvattava mahdollisimman hyvin. Eläkkeen maksaminen muulle on poikkeustapaus. Eläkettä joudutaan myös joskus maksamaan usealle eri taholle. Seuraavassa on esitetty eläkkeen maksatuksessa noudatettava ensisijaisuusjärjestys.

1. Sairausvakuutusrahasto (TEL 4 d § 4 mom.)
2. YEL- ja MYEL-vakuutusmaksupidätykset (YEL 12 § 5 mom. ja MYEL 12 § 4 mom.)
3. Työnantaja (TEL 19 c §)
4. Työttömyyskassa/sosiaalivakuutustoimikunta, (TEL 19 a § 3 ja 4 mom.)
5. Sosiaalilautakunta, ehdottomat perusteet: SosHL 29 ja 38 §, LSL 46 §, PäihdL 8 §, (TEL 19 a § 2 mom.)
6. Ulosmittaus, (UL 4 luku 7 b §)
7. Sosiaalilautakunta, harkinnanvaraiset perusteet (TEL 19 a § 2 mom.)
8. Edunvalvojat, valtakirjat (TEL 19 b § 2 mom.)

VERON ENNAKONPIDÄTYS

Eläke maksetaan	Ennakon- pidätys suoritetaan	Ei ennakon- pidätystä
Sairausvakuutusrahastolle		x
YEL-, MYEL-eläkelaitokselle (vakuutusmaksupidätykset)	x	
Työnantajalle		x
Työttömyyskassalle/sosiaalivakuutustoimikunnalle	x	
Sosiaalilautakunnalle	x	
Ulosmittaus	x	
Edunvalvojalle/ valtakirjan nojalla	x	
Eläkkeensaajalle	x	

YLEISKIRJEEN SISÄLTÖÖN VAIKUTTANEET LAINMUUTOKSET

- Laki lapsen elatuksesta (704/75) on korvannut aikaisemmat elatusvelvollisuutta koskeneet säännökset (voimaan 1.10.1976)
- Isyyslaki (700/75) on kumonnut aviollisesta syntyperästä annetun lain (409/57) ja avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetun lain (173/22) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen (voimaan 1.10.1976)
- Laki avioliittolain muuttamisesta (705/75) on muuttanut avioliittolain 108 §:n ja kumonnut mainitun lain 113 §:n
- Laki sosiaalihuollon hallinnosta annetun lain muuttamisesta (944/80) on siirtänyt sosiaalilautakunnan ratkaisovaltaa sosiaalihuollon virkamiehille (voimaan 1.1.1981)
- TEL 19 c § on lisätty lakiin, jotta takautuvasti myönnetty eläke voidaan maksaa tietyissä tapauksissa ilman valtakirjan työnantajalle (voimaan 1.7.1981)
- TEL 4 §:n 3 momentti (934/72) ja 5 b §:n 3 momentti (749/74) on muutettu ja lakiin on lisätty uusi 4 d § (472/82). Samanaikaisesti tapahtuneella sairausvakuutuslain uudistuksella saatettiin sairausvakuutuslain mukainen päiväraha ensisijaiseksi työeläkkeisiin nähden (voimaan 1.1.1982)
- Laki rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä (13/82) (voimaan 1.7.1982)
- Hallintomenettelylaki (598/82) (voimaan 1.1.1983)
- TEL 19 a §:ään on 21.1.1983 annetulla lailla (101/83) lisätty 3. ja 4. momentti, jotta takautuvasti maksettava eläke voidaan tietyissä tapauksissa suorittaa työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle (voimaan 1.2.1983)
- Sosiaalihuoltolaki (710/82) on kumonnut huoltoapulain (116/56) lain 5 §:ää lukuun ottamatta (voimaan 1.1.1984)
- Uusittu lastensuojelulaki (683/83), joka on tullut voimaan 1.1.1984, on kumonnut 17.1.1936 annetun lastensuojelulain (52/36).
- TEL 19 a §:n 3. ja 4. momentti on muutettu lailla työntekijäin eläkelain muuttamisesta (50/85) siten, että työvoimatoimikuntien sijaan tulevat sosiaalivakuustoimikunnat (lakia sovelletaan 1.1.1985 alkaen).
- TEL:iin on 21.12.1984 annetulla lailla (938/84) lisätty uusi 19 d §, jonka mukaan eläkkeen tai muun etuuden viivästyessä eläkelaitoksen on maksettava viivästynyt eläke tai muu etuus viivästysajalta korotettuna (voimaan 1.4.1985).

Antopäivä

Postituspäivä

Eläkkeensaaja

Eläkepäätös annettu

Henkilötunnus

Työnantaja

TAKAUTUVASTI SUORITETTAVAN ELÄKKEEN MAKSAMINEN

ELÄKKEENSAAJALLE AIKAISEMMIN MYÖNNETYT KORVAUKSET

	Ajasta	Ajasta	Ajasta	
Sairausajan palkka				
Sairauspäiväraha				
Työttömyyspäiväraha				

TAKAUTUVAN ELÄKKEEN MAKSAMINEN

YHTEENSÄ

Takautuvan eläkkeen määrä				
Sairausvakuutusrahastolle				
Työnantajalle				
Sosiaalivakuutustoimikunnalle/työttömyyskassalle				
Eläkkeensaajalle				

Lisätietoja

ALLEKIRJOITUS

MUUTOKSENHAKU

Jos olette tyytymätön tähän päätökseen, voitte valittaa eläkelautakuntaan kääntöpuolella olevan ohjeen mukaisesti.

NEUVOJA ANTAA

Mikäli Teillä on kysyttävää päätöksestä, voitte käantya eläkelaitoksen käsittelijän puoleen.

Eläkekassan nimi

Puhelin

Eläkelaitoksen osoite

Vastaanottaja

Saapunut

...

1	ELÄKKEEN-SAAJA	Henkilötunnus	Sukunimi		
			Etinimet		
2	TOIMEEN-TULOTUEN MAKSAMINEN	Aloitettu, pvm	Lopetettu, pvm	Tukea maksettu tähän mennessä	
		☐ jatkuu edelleen			
3	LAITOS-HUOLTO PERHEHOITO	Aloitettu, pvm	Lopetettu, pvm	Maksattavaksi haetun eläkkeen määrä	
		☐ jatkuu edelleen		mk	☐ koko eläke
4	PERINNÄN PERUSTE	☐ Sosiaalihuoltolain 29 §	☐ Sosiaalihuoltolain 38 §	☐ Lasten-suojelulain 46 §	☐ Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain 8 §
5	LISÄTIETOJA				
6	SOSIAALI-LAUTAKUN-NAN OSOITE	Järjestöosoite			
		Postinumero	Osoitetoimipaikka	Puhelin	
7	MAKSU-PAIKKA	Pankki	Konttori	Tilinnumero	
		Postisiirtotili			
8	ALLE-KIRJOITUS	Paikka ja aika	Sosiaaliviranomaisen allekirjoitus		
		Lisätietoja antaa (henkilön nimi ja puhelinnumero)			
9	LIITTEET	☐ Pöytäkirjanote	☐		

Vastaanottaja

Saapunut

Sosiaalilautakunta on hakenut eläkkeenne maksamista itselleen. Perusteet näkyvät hakemuksesta.

Hakemus ja siihen liittyvät asiakirjat ovat oheisena. Pyydämme Teitä antamaan lausuntonne asiasta **kahden viikon kuluessa**. Muuten joudumme ratkaisemaan asian ilman Teidän lausuntoanne. Lausunto ja tämä lomake lähetetään oheisessa kuoressa eläkettä maksavalle eläkelaitokselle. Lausunto ja lomake voidaan myös lähettää Eläketurvakeskukselle osoitteella PL 11, 00521 HELSINKI.

1	ELÄKKEEN-SAAJA	Henkilötunnus	Sukunimi	
			Etunimet	
2	PERUSTELUT	Minkä vuoksi ja minkä säännöksen perusteella sosiaalilautakunta hakee eläkettä ja mihin eläke on tarkoitus käyttää		
3	ELÄKKEEN-SAAJAN KUULEMINEN	Olen saanut tiedon sosiaalilautakunnan hakemuksesta.		
		☐ Minulla ei ole huomauttamista sosiaalilautakunnan hakemuksen suhteen		☐ Lähettän huomautukseni kirjallisessa muodossa tämän lomakkeen mukana yllä mainitun ajan kuluessa.
		Paikka ja aika	Eläkkeensaajan allekirjoitus	
4	SOSIAALILAUTAKUNNAN OSOITE	Jakeluosoite		
		Postinumero	Osoitetoimipaikka	Puhelin
5	MAKSUPAIKKA	Pankki	Konttori	Tilinnumero
		Postisiirtotili		
6	ALLEKIRJOITUS	Paikka ja aika		Sosiaaliviranomaisen allekirjoitus
		Lisätietoja antaa (henkilön nimi ja puhelinnumero)		
7	LIITTEET	☐ Pöytäkirjanote ☐		

2. ELÄKKEENSAAJALLE